

Стопански
факултет

Социално- икономически анализи

Книга 2/2018 (14)

Илиян Георгиев

ТРИИЗМЕРНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ВИНЕНИЯ ПАЗАР

Ilian Georgiev

THREE-DIMENSIONAL WINE MARKET RESEARCH

Abstract: The paper explores trends in the wine market in Bulgaria, by geographic areas (continents) and worldwide. On the basis of a graphical, regression and structural analysis of data from 2000 to 2017, describing the production, export and consumption of wine, leading dependencies and tendencies have been derived. On the Bulgarian wine market for the studied period, only negative trends have been presented in the three mentioned subject areas. This is typical of the whole continental Europe, where they have reported clear downward trends in production and consumption, while export has increased slowly in the time series, but structurally also reported a decrease compared to 2000. As a result of these analyzes, the most promising markets are outlined that will continue to develop in the future. There are possible solutions at the management and state level, contributing to the development of the wine sector in the future.

Keywords: wine production, wine export, wine consumption, regression analysis, market analysis in Bulgaria, geographic areas and world scale.

Въведение

Винопроизводството, износът и консумацията на вино са традиционни за европейския и българския пазар. Тази тематика винаги е предизвиквала и ще продължава да предизвиква интерес, поради важноста на сектора за страната, както и свързаността му с приоритетния за развитие туристически бранш. Актуалността на изследването е продиктувана и от нарастващата конкуренция и бързо-развиващия се световен пазар на винени продукти, за който са характерни увеличени консумация и износ.

От тази гледна точка **обект на изследването** е българското, континенталното и световното развитие на пазара на вино. **Предмет на изследването** е анализът на производството, износа и консумацията на вино на три нива – държавно, континентално и световното. **Целта** на изследването е да се разкрият тенденциите и перспективите за развитие на винения пазар на държавно, континентално и световно ниво. За постигането на целта са поставени следните **задачи**:

- Характеризиране на традиционните особености на пазара на вино.
- Разработване на методология, базирана на графичен, регресионен и структурен анализ.
- Приложение на методологията при анализа на производството, износа и консумацията на вино на българския пазар.
- Анализ на производството, износа и консумацията на вино по географски области (континенти).
- Анализ на производството, износа и консумацията на вино в световен мащаб.
- Извеждане на тенденциите на пазара на вино на трите нива и предложения за развитието на българския винен сектор.

1. Състояние на винарството в България и методологически аспекти на изследването

„Реформата на Общата организация на пазара (ООП) на вино, приета през 2008 г. и включена в Регламент (ЕО) № 1234/2007 на Съвета от 22 октомври 2007 г. (по-нататък наричан „Регламент за единната ООП“) има за цел да повиши конкурентоспособността на винопроизводителите от ЕС“¹. Пазарът на вино в ЕС има следните особености: намаляване на винопроизводството в ЕС, намаляване на потреблението на вино в ЕС и увеличаване на износа на вина в трети страни, който значително надвишава увеличението на вноса на вино².

От тази гледна точка основните фактори, влияещи върху пазара на вино могат да се разделят на две групи: фактори на предлагането и фактори на търсенето. Факторите на предлагането могат да се обединят в – площи с лозови масиви, големина на лозовите масиви при отделните производители, производство на грозде (средни добиви от дка), взаимоотношения с доставчиците³, производство на вина и мъст, наличие на търговска марка, географски означения и указания за произход. Факторите, влияещи върху търсенето на вино от крайните потребители, са – доходи на потребителите, средно количество за определен период на глава от населението, внос и износ на вино.

През 2016 г. площите с лозови масиви в България са с 0,4% повече в сравнение с предходната година⁴. Общите площи с лозя през 2016 възлизат на 62 916 ха, с 0,2% повече спрямо предходната година. Производството на вино от реколта 2016, декларирано от регистрираните винопроизводители, възлиза на 1 207 785 хектолитра, което е с 8% под нивото от 2015 г.⁵

Методологията на изследването обхваща три елемента – графичен анализ, регресионен анализ и структурен анализ. Графичният анализ се използва за първоначално онагледяване на данните за изследваните променливи. Чрез него се забелязват краткосрочните и средносрочните циклични колебания, както и възможните явни тенденции към спад и увеличение⁶. Посредством графичния анализ по-отчетливо се илюстрира трендът, получен чрез решаването на регресионните уравнения.

За ясно отчитане на тенденциите в производството, износа и консумацията на вино е построено уравнение на права линия $y = b_0 + b_1 \times x$. В случая като независима променлива се използва времето. Когато са получени значенията на зависимата променлива, вследствие решаването на модела тя се отбелязва с $\hat{y}$, което е теоретичното или изгладено значение на зависимата променлива, получено с регресионната функционална връзка между променливите⁷. Параметрите на модела b_0 и b_1 са емпиричните регресионни оценки на модела. Параметърът на модела посочва отрязъка, откъдето започва регресионната линия и още се нарича свободен член. Параметърът е ъгловият коефициент, или още коефициент, чрез който се определя наклона на регресионната линия⁸. Чрез параметъра се отразява степента намалението или увеличението на детерминистичния компонент на y при увеличение на единица от x .⁹ Коефициентът на детерминация показва степента на обяснение на вариацията чрез решения модел, т.е. доколко x обяснява y . Когато коефициентът на детерминация е по-висок и близък до 1, това показва, че независимата променлива обяснява добре промените в зависимата, и обратното, колкото по-нисък е коефициентът на детерминация и близък до 0, толкова моделът е неадекватен, така че промените в зависимата променлива не се обясняват добре от независимата, т.е. x не е предиктор на y .

¹ Европейска комисия. Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета съгласно член 184, параграф 8 от Регламент (ЕО) № 1234/2007 относно опита, натрупан при прилагането на реформата в лозаро-винарския сектор от 2008 г., Брюксел, 10.12.2012, с. 2. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0737&from=BG>, 06.11.2018 г.

² Пак там, с. 4.

³ **Перков, В.** Изследване на взаимоотношенията доставчик – производствено предприятие във винопроизводството, Логистика: настояще и бъдеще. София: Ибис, 2011, с.143–151.

⁴ Министерство на земеделието, храните и горите. Годишен доклад за състоянието и развитието на земеделието (Аграрен доклад '2017).

⁵ Пак там, с. 59–62.

⁶ **Labys, W. C., Cohen, B. C.** Trends versus cycles in global wine export shares.// *The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*, vol. 50, pp. 527–537.

⁷ **Петков, Пл.** Иконометрия с Gretl и Excel, второ издание. Свищов: АИ „Ценов“, 2010, с. 70.

⁸ **Калинов, Кр.** Статистически методи в поведенческите и социалните науки, Второ издание. София: НБУ, с. 443.

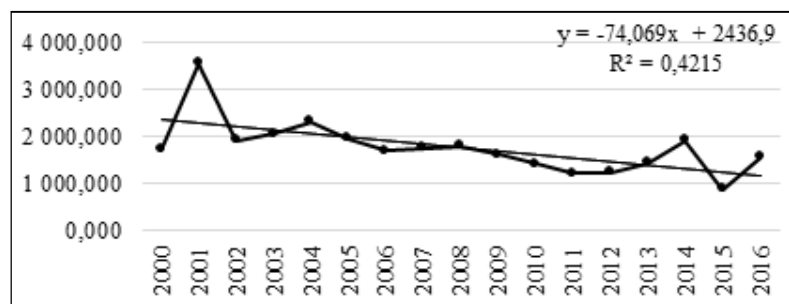
⁹ **McClave, J. T., Benson, P. G., Sincich, T.A.** First Course in Business Statistics, Eighth Edition, Prentice Hall, 2006, p. 474.

Структурният анализ е извършен с цел проследяване изменението в структурата на производството, износа и консумацията. Той е допълнение към графичния и регресионния анализ и показва измененията настъпили към 2000 г., т.е. независимо от отчетените тенденции той може да генерира допълнителна познавателна стойност за изследваното явление.

2. Анализ на пазара на вино в България

2.1. Производство на вино

На фиг. 1. са поместени данните за производството на вино в периода 2000–2016 г. Анализът на фиг. 1. показва, че в началото и в края на изследвания период се наблюдава динамика, докато в средата на периода има отчетлив спад. През 2015 г. е и най-ниското равнище на производство за целия изследван период.

Фигура 1. Производство на вино за периода 2000–2016 г. (1000 hl)

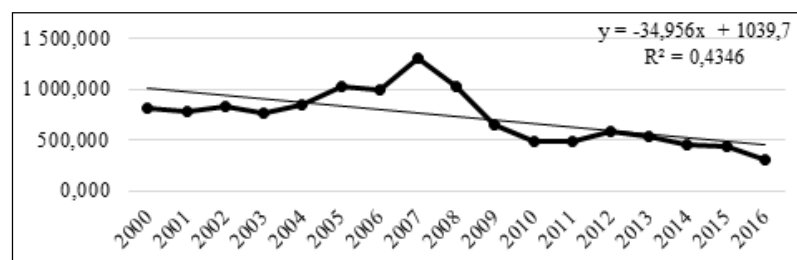
Източник: Eurostat и собствени изчисления на автора

Еднофакторният регресионен модел показва, че тенденцията е низходяща, знакът пред коефициента е отрицателен. От тази гледна точка може да се заключи, че тенденцията на намаление е с 74,069 (1000 hl) на година. Коефициентът на детерминация е равен на 0,4215, което показва частта от вариацията на зависимата променлива – обем на производството – обяснена чрез фактора време. Следователно, по-голямата част от влияещите фактори не са включени в модела.

2.2. Износ на вино

Както е показано на фиг. 2. периодът от 2000 до 2007 г. се характеризира с постоянен темп на нарастване на износа на вино. За тези седем години износът е нараснал от 800 (1000 hl) в началото на периода на повече от 1300 (1000 hl), което е увеличение с 500 (1000 hl).

При настъпването на кризата след 2007 и в началото на 2008 г. се наблюдава обръщане на тенденцията към намаление, която се запазва до края на 2016 г.

Фигура 2. Износ на вино за периода 2000–2016 г. (1000 hl)

Източник: Eurostat и собствени изчисления на автора

Еднофакторният регресионен модел показва, че тенденцията е низходяща, знакът пред коефициента е отрицателен. От тази гледна точка може да се заключи, че тенденцията на намаление е с 34,956 (1000 hl) на година. Коефициентът на детерминация е равен на 0,4346, което показва частта от вариацията на зависимата променлива – обем на износа – обяснена чрез фактора време. Следователно, по-голямата част от влияещите фактори не са включени в модела.

2.3. Консумация на вино

Данните за средната консумация (потребление) на алкохолни напитки и вино на лице от домакинството за периода 2010–2017 г. са поместени в табл. 1. Както е видно от данните потреблението на алкохолни напитки през изследвания период нараства.

Таблица 1. Средно потребление на алкохолни напитки и вино на лице от домакинство

Години	Алкохолни напитки (л)	Вина (л)
2010	23,6	5,5
2011	23,2	5,2
2012	26,3	5,5
2013	27,1	5,5
2014	28,4	5,5
2015	29,2	4,6
2016	27,3	4,4
2017	28,9	4,3

Източник: НСИ. – <http://www.nsi.bg/bg/content/3255/годишни-данни>

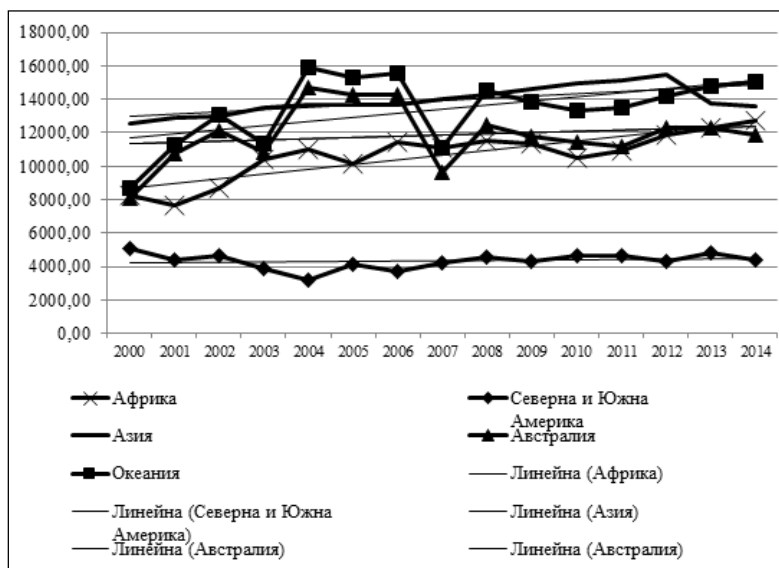
След 2014 г. средната консумация на вино на лице от домакинството спада с повече от един литър от 5,5 до 4,3 л. Тази негативна тенденция може да се дължи на понижаване качеството на българското вино, повишаване на цената на виното, понижаване на цената на продуктите заместители, промяна в „модата“ на консумирания алкохол и др.

3. Анализ на пазара на вино по географски области (континенти)

3.1. Производство на вино

Производството на вино по географски области е свързано с площите, които са заети с лозя. По данни на International Organisation of Vine and Wine¹⁰ площите с лозя обхващат най-голяма територия в континентална Европа, като за периода от 2016–2017 г. се наблюдава спад с 6,1 хил. хектара. В Азия също се наблюдава намаление на площите с лозя, като това се дължи на забавения им растеж в Китай и Турция. В Северна и Южна Америка няма значими вариации в площите, заети с лозя. В Океания и Австралия също се забелязва леко намаление в размера на отглежданите площи с лозя, докато в Африка се отбелязва тенденция на намаление през последните пет години.

Обемът на произведеното вино следва отбелязаните тенденции при отглеждането на лозя през последните 5 години. Поради липса на данни изследваният период е ограничен от 2000 до 2014 г. На фиг. 3. са представени данните и регресионните линии на изгладените значения за производството на вино в Африка, Северна и Южна Америка, Азия, Австралия и Океания. Както се вижда производството на

Фигура 3. Производство на вино в Африка, Северна и Южна Америка, Азия, Австралия и Океания за периода 2000–2014 г. (1000 hl)

Източник: International Organisation of Vine and Wine

¹⁰International Organisation of Vine and Wine, State of the Vitiviculture World Market, April 2018, p. 3–4. – <http://www.oiv.int/public/medias/5958/oiv-state-of-the-vitiviculture-world-market-april-2018.pdf>

вино в Африка отбелязва лек ръст през изследвания период. Също така може да се отчете и цикличност при производството на вино на всеки четири или пет години, а именно спадове има през 2001, 2005 и 2010 г., а съответно точките, отбелязващи определен постигнат ръст, са през 2004, 2008, 2012 г.

Винопроизводството в Северна и Южна Америка след първоначален спад след 2000 г. остава на едно относително стабилно ниво през целия изследван период.

В Азия растеж в производството на вино се наблюдава за периода от 2000 до 2012 г., като след 2012 г. следва рязък спад. Винопроизводството в Австралия и Океания отбелязва растеж с различни темпове през целия период.

Производството на вино в континентална Европа не е представено поради голямата разлика в мащаба и слабото открояване на промените във времевите редове на останалите географски области, но като цяло за изследвания период винопроизводството в Европа намалява с бавни темпове.

В табл. 2. са синтезирани регресионните уравнения и коефициентите на детерминация. Винопроизводството в Африка отчита ръст през изследвания период, като през всяка изминала година се наблюдава средно увеличение с 281,04 (1000 hl). Коефициентът на детерминация е достатъчно голям – 0,74.

Таблица 2. Регресионни уравнения и коефициенти на детерминация на производството на вино по географски области

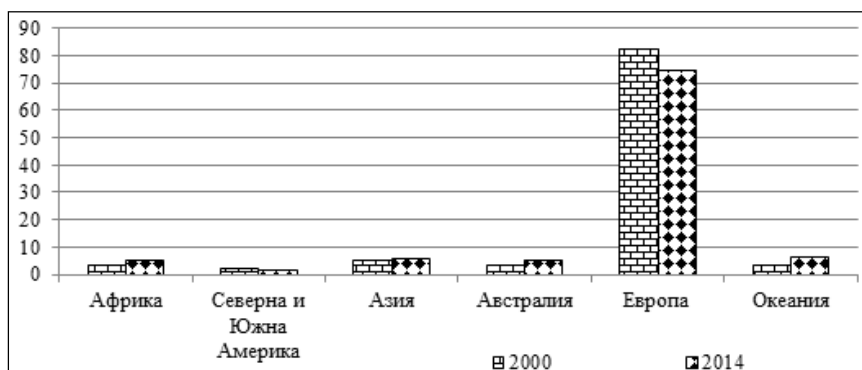
Географска област	Регресионно уравнение	Коефициент на детерминация
Африка	$\hat{y} = 8412,4 + 281,04x$	$R^2 = 0,74$
Северна и Южна Америка	$\hat{y} = 4214,4 + 16,27x$	$R^2 = 0,02$
Азия	$\hat{y} = 12848,4 + 133,94x$	$R^2 = 0,02$
Австралия	$\hat{y} = 11254,4 + 75,98x$	$R^2 = 0,04$
Европа	$\hat{y} = 195371,4 - 1343,6x$	$R^2 = 0,29$
Океания	$\hat{y} = 11474 + 244,85x$	$R^2 = 0,29$

Източник: Собствени изчисления на автора

Регресионното уравнение, описващо производството на вино в Северна и Южна Америка, показва, че тенденцията е към бавно увеличение с 16,27 (1000 hl) на година, но моделът не е адекватен. Винопроизводството в Азия също отбелязва ръст, като увеличението всяка година е с 133,94 (1000 hl). Коефициентът на детерминация е много нисък, като моделът не описва добре изразената тенденция. Това се дължи на набраната „инерция“ от непрекъснат растеж през периода 2000–2012 г. и последвалия силен спад през 2013 и 2014 г.

В Европа тенденцията е към спад и коефициентът има знак минус, т.е. от отбелязаното първоначално ниво всяка година обемът на произведеното вино спада с 1343,6 (1000 hl.). Коефициентът на детерминация е сравнително малък – 0,29, което показва, че вариацията в резултативната променлива не се обяснява добре от построения модел.

Винопроизводството в Океания отбелязва ръст през изследвания период, като увеличението е с 244,85 (1000 hl) на година. Коефициентът на детерминация също е нисък – 0,29, и показва, че моделът не отразява добре посочената тенденция. От анализа може да се заключи, че географската област с най-бързо развиващо се винопроизводство е Африка, поради най-високия коефициент – 281,04, следвана от Океания с ръст на година от 244,85, а на трето място по ръст е Азия с 133,94.

Фигура 4. Структурни изменения на производството на вино по географски области за 2000 и 2014 г. (%)

Източник: International Organisation of Vine and Wine и собствени изчисления на автора

Структурните изменения на производството на вино по географски области за 2000 г. и 2014 г. са илюстрирани на фиг. 4., Откъдето е видно, че за период от 14 години производството на вино в Океания отбелязва увеличение от 74%, това се потвърждава и от втория по големина регресионен коефициент. На второ място е Африка с ръст от 55%, което се потвърждава и от най-високия коефициент за година, получен чрез регресионното уравнение. Трябва да се отбележи, че началото на регресионната линия при Океания започва на по-високо ниво, отколкото това на Африка, откъдето се изменя и бързината (наклона) на двете регресионни линии.

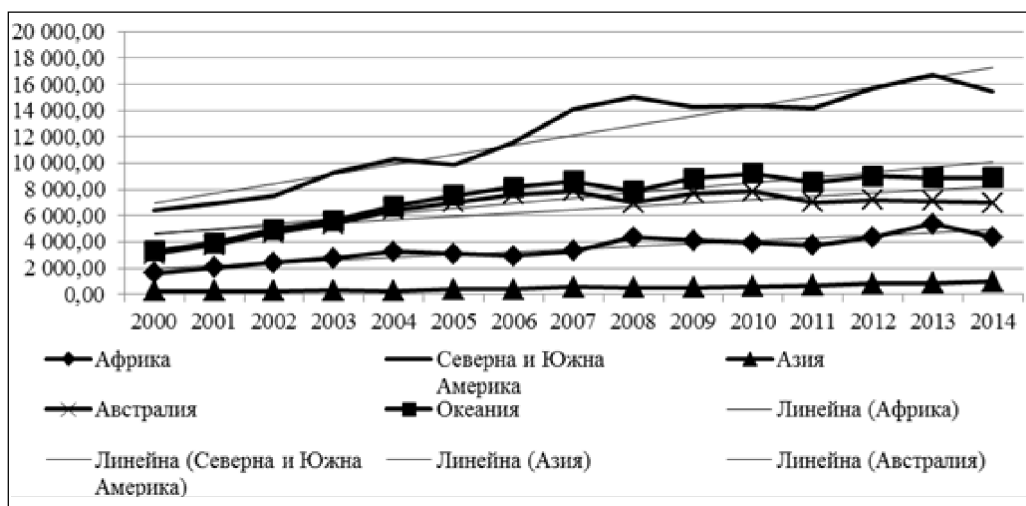
На трето място е Австралия с ръст от 47%, а на следващо четвърто място е Азия с ръст от 8,4%, който се дължи на голямото намаление в производството след 2012 г. Северна и Южна Америка запазват своя относителен дял на винопроизводството почти един и същ и през двете години, а Европа отчита спад спрямо 2000 г. с 13,4%, което се потвърждава от обратния знак пред коефициента

3.2. Експорт

Отбелязаните тенденции при производството на вино могат да се затвърдят чрез отчетените резултати при износа на вино. Както е илюстрирано на фиг. 5., износът на вино от Африка нараства през целия период, като цикличността не е толкова ярко изразена

Износът от Северна и Южна Америка през изследвания период се засилва, противно на отчетеното постоянство в нивото на производството за изследвания период. Износът от Азия подобно на производството е в непрекъснат растеж през целия период. Трябва да се отбележи, че въпреки сравнително големия обем производство износът на вино е най-малък, т.е. съществува голяма вътрешна консумация на вино.

Първоначално износът в Австралия отбелязва ръст, който след 2007 г. постепенно затихва и износът се стабилизира на относително постоянно равнище.

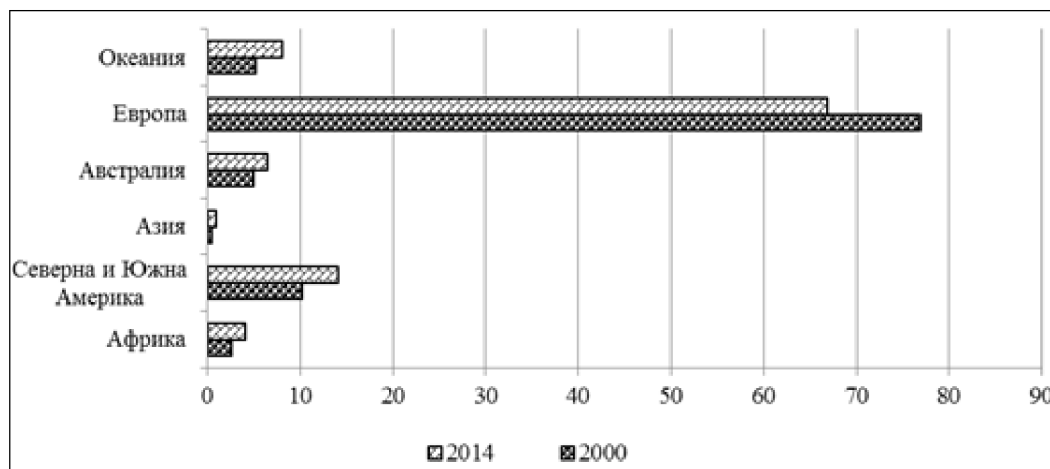
Фигура 5. Износ на вино от Африка, Северна и Южна Америка, Азия, Австралия и Океания за периода 2000–2014 г. (1000 hl)
Източник: International Organisation of Vine and Wine

Износът на вино от Океания следва тенденцията на Австралия на пръв поглед, но трябва да се провери за наличие на коинтеграция между двата времеви реда и след това да се премине към анализ и заключения.

Износът на вина от Европа отбелязва тенденция на нарастване през целия изследван период. На фона на тенденцията към намаление обема на производството от вино през целия изследван период може да се отбележи само, че през 2013 г. се наблюдава моментен спад в производството, който е последван от пик в износа през същата година.

Регресионните уравнения и коефициенти на детерминация на износа на вино по географски области показват, че при всички географски области има тенденция към повишаване на износа за изследвания период, т.е. няма знак минус в нито едно уравнение. Също така стойността на коефициента на детерминация на почти всички географски области е над 80%, с изключение на Австралия, при която са обхванати само 57% от влияещите фактори върху резултативната променлива.

Дотук направеният анализ показва, че с най-големи възможности за увеличение на износа в бъдеще на база производство са Африка, Океания, Азия и Австралия. Най-голямо необяснимо увеличение на износа се наблюдава в Северна и Южна Америка. Въпреки намалението в производството за изследвания период Европа е лидер в износа на вино.

Фигура 6. Структурни изменения в износа на вино по географски области за 2000 и 2014 г. (%)

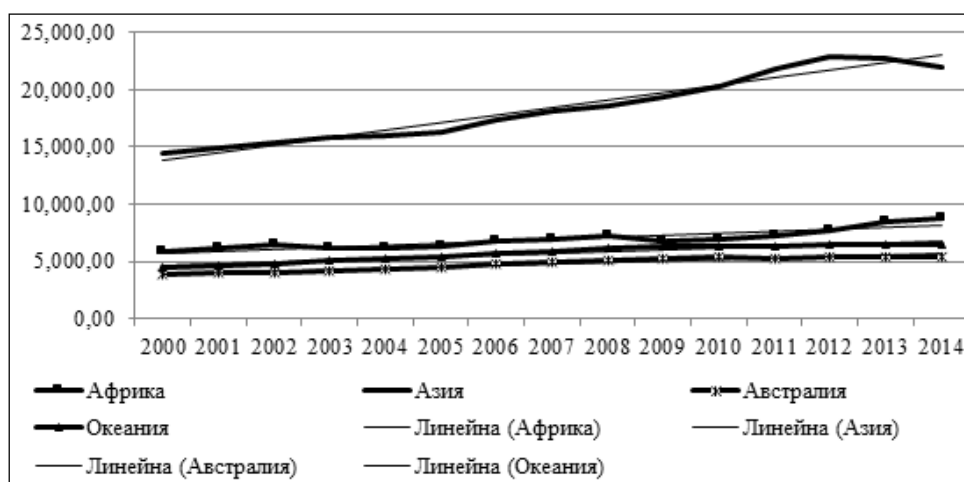
Източник: International Organisation of Vineand Wine и собствени изчисления на автора

Данните, илюстриращи структурата на износа по географски области, са показани на фиг. 6. Както е видно пазарните дялове на износа на вино нарастват за всички географски области, с изключение на Европа. Спадът в износа за период от 14 години е с малко над 10%. На следващо място по дял на износа на вино за 2014 г. са Северна и Южна Америка с 14%. Може да се отчете ръст в износа от 4%.

На трето място е Океания с износ от 8,04% през 2014 г., увеличението спрямо 2000 г. е с над 3,7 пункта, което е почти двойно за периода на изследване. Австралия е на четвърто място с износ в количествен обем от 6,34% и ръст спрямо 2000 г. с над 1%. Африка, която е на пето място, има структурен дял от износа на вино, равняващ се на 3,96% през 2014 г. – абсолютното увеличение спрямо 2000 г. е с около 1,4%. На последното място по износ на вино е Азия с пазарен дял от 0,88%, като абсолютното увеличение спрямо 2000 г. е двойно – с 0,45.

3.3. Консумация

Консумацията, или търсенето, на вино е движеща сила за производителите и търговците. Консумацията на вино в Африка отбелязва нарастване с бавни темпове и изразена цикличност през няколко години.

Фигура 7. Консумация на вино в Африка, Азия, Австралия и Океания за периода 2000–2014 г. (1000 hl)

Източник: International Organisation of Vineand Wine

Един от най-големите консуматори на вино всъщност е Азия. Тя се позиционира след Европа и Северна и Южна Америка виж (фиг. 7). Подобно на производството на вино и при консумацията се наблюдава спад след 2012 г., докато се установява непрекъснат растеж. Австралия и Океания отбелязват постоянен бавен растеж при консумацията на вино, който не е засегнат от отчетливите пикове и спадове в производството и износа.

Консумацията на вино в Европа, Северна и Южна Америка за периода 2000–2014 г. не са показани схематично, а само е коментирана. Европа е с най-голяма консумация на вино, която за изследвания период се запазва около 150 000 (1000 hl). След 2008 г. се наблюдава бавен спад в количеството потребено вино на този географски пазар.

Вторият по големина потребителски пазар на вино – северно- и южноамериканският – отбелязва бавна тенденция към повишаване на консумацията за изследвания период. В синтезиран вид от графичния анализ може да се достигне до извода, че най-добре развиващите се географски пазари на вино са Азия и Африка. Този извод може да се провери чрез зависимостите в регресионните уравнения.

Анализът на регресионните уравнения и коефициентите на детерминация по географски области показва, че, с изключение на Европа, равнището на консумация на вино нараства. Коефициентите на детерминация са сравнително високи и близки до 1, с изключение на тези на Австралия и Европа. Най-бързо развиващият се по обем пазар на вино за изследвания период е Северна и Южна Америка с темп от 829,55 (1000 hl) за година. Той е следван от явно засилващото се потребление на вино в Азия с обем от 651 (1000 hl) на година.

На трето място е Африка с нарастване на консумацията от 171 (1000 hl). Съответно на четвърто място с нарастване на търсенето за една година в обем от 157,73 (1000 hl) е Океания, а на пето, последно място е Австралия с 125,89 (1000 hl) ръст за година. Видно е, че консумацията на вино в Европа намалява за изследвания период с 751,94 (1000 hl) на година.

В структурно отношение Европа е лидер в консумацията на вино. Спадът за изследвания период е с около 9%, като намаленото търсене оказва влияние върху производството, което също отбелязва негативна тенденция, дори в по-голям размер. Делът на консумацията на вино в Северна и Южна Америка през 2014 г. е 22,68%, което е ръст в абсолютен размер спрямо 2000 г. с 3%. На трето място по дял на търсенето е Азия с 9% за 2014 г. и увеличение спрямо 2000 г. от 2,70%. На четвърто място по консумация е Африка с дял в консумацията за 2014 г. 3,56%, а увеличението е с 1%. На предпоследно място по консумация на вино е Океания с 2,64% и ръст спрямо 2000 г. от 0,7%. На последно място по ръст в консумацията е Австралия с 2,21% и увеличение от 0,3%. От направения анализ може да се заключи, че най-атрактивните развиващи се пазари на вино са Северна и Южна Америка, следвани от Азия и Африка.

4. Анализ на пазара на вино в света

Едно от изследванията на световния винен пазар е направено от П. Кировски¹¹, който съпоставя континенталните географски области и извежда основните страни износителки на световния пазар.

4.1. Производство

Производството на вино в световен мащаб има значително по отчетлива динамика, отколкото производството по географски области (фиг. 8.). При сравнение с производството на вино в Европа се забелязва съвпадение на пиковете. Трябва да се отбележи, че стойността за 2017 г. е взета като прогнозна от отчет на International Organisation of Vineand Wine¹².

¹¹ **Кировски, П.** Тенденции в развитието на световния винен пазар. // *Икономика и управление на селското стопанство*, 56 (6), 2011, с. 3–9.

¹² International Organisation of Vineand Wine, State of the Vitiviniculture World Market, April 2018, p. 6. – <http://www.oiv.int/public/medias/5958/oiv-state-of-the-vitiviniculture-world-market-april-2018.pdf>

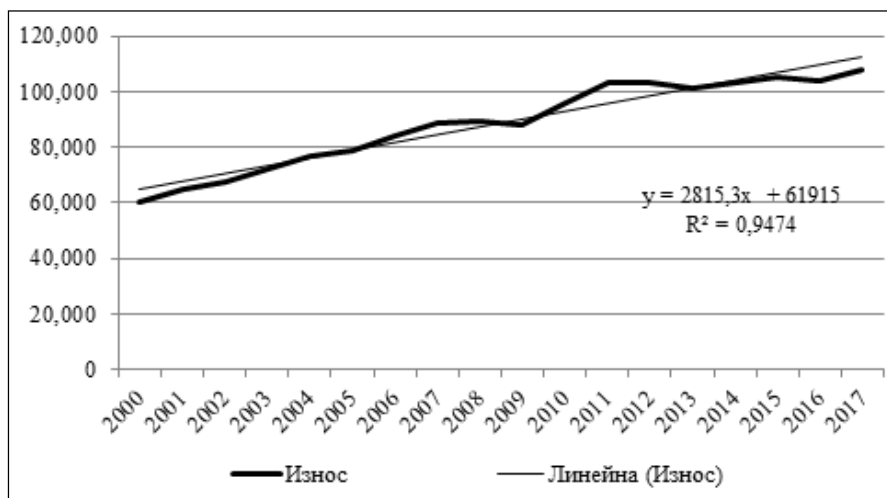

Фигура 8. Производство на вино в световен мащаб за периода 2000–2017 г. (1000 hl)
Източник: International Organisation of Vineand Wine и собствени изчисления на автора

Както показва регресионното уравнение, тенденцията за период от 17 години е към спад в производството на вино, в размер на 383,92 (1000 hl) за година. Коефициентът на детерминация е много нисък, поради което може да се каже, че моделът не описва добре изследваното динамично явление.

4.2. Експорт

Износът на вино за изследвания период отбелязва отчетлив ръст (фиг. 9.). Също така при износа се наблюдават временни спадове през 2009 г. и 2013 г. Пикове в износа има през 2007 г. и 2011 г.

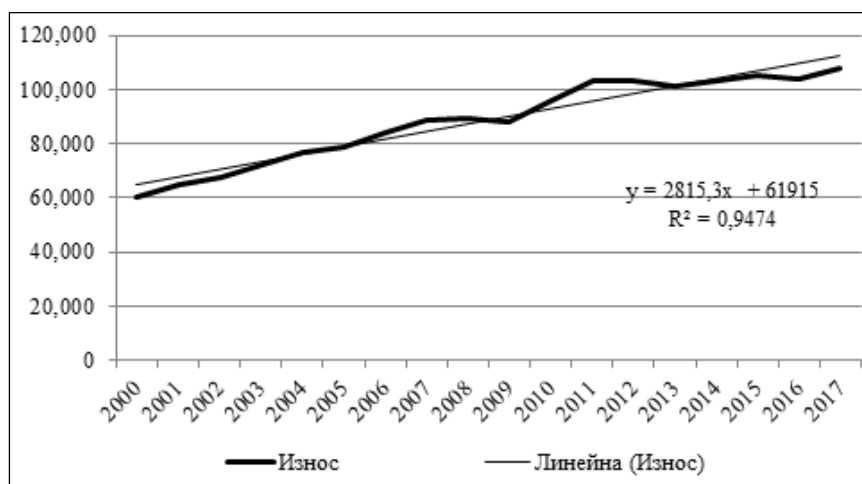

Фигура 9. Износ на вино в света за периода 2000–2017 г. (1000 hl)
Източник: International Organisation of Vineand Wine и собствени изчисления на автора

Полученият резултат от регресионното уравнение потвърждава изводите от графиката, като ръстът за година е от 2815,3 (1000 hl). Коефициентът на детерминация е висок 0,94 и показва, че моделът описва добре изследваното явление.

4.3. Консумация

Консумацията на вино в световен мащаб нараства с бавни темпове (фиг. 10.), което може да се възприеме като следствие от износа. До 2008 г. се наблюдава постоянен растеж при търсенето на вино в световен мащаб. След 2008 и до 2014 г. е налице спад в световното потребление, най-осезаем е той през 2009 г., като това може да е последващ ефект от Световната криза.

Фигура 10. Консумация на вино в световен мащаб за периода 2000–2017 г. (1000 hl)

Източник: International Organisation of Vine and Wine и собствени изчисления на автора

Както е видно от фиг. 10., въпреки отчетената динамика и големия спад след 2008 г. регресионният модел показва, че като цяло за изследвания период се наблюдава увеличение с 728,82 (1000 hl) на година. Големината на коефициента на детерминация е сравнително малка – 0,34, което показва, че върху зависимата променлива оказват влияние и други фактори.

Обобщение

Направеното триизмерно изследване на винения пазар с обекти България, географски области (континенти) и световен мащаб спомага за формирането на следните общи тенденции и перспективи. Направеният анализ показва, че производството на вино в страната намалява с по-бързи темпове, отколкото се увеличава износьт на вино. Консумацията на вино на глава от населението също отбелязва тенденция към намаление, но въпреки това виното е на второ място и с перспектива за нарастващо търсене¹³

Перспективите за бъдещо развитие и повишаване търсенето на вино в България могат да се разглеждат на две нива – мениджърско и държавно. На мениджърско ниво е необходимо усилията да се насочат към:

- *подмяна на застаряващите лозови масиви с български сортове, специализирани за производството на вино;*
- *обособяване на региони с български сортове, чиито качества се дължат изключително на климатичните условия и почвите;*
- *възстановяване на традиционното производство на вино в по-малки количества, но с по-високо качество.*

На държавно ниво е необходимо:

- *предоставяне на компетентна помощ при регистрацията на географско указание, географско означение и търговска марка;*
- *разработване на стратегия за стимулиране на търсенето на българско вино на международните пазари;*
- *стимулиране на вътрешното търсене и изтъкване на предимствата на българските вина пред вносните.*

От гледна точка на географските области, характерни с производството и консумацията на вино, могат да се отчетат следните по-важни тенденции:

- *Географската област с най-бързо развиващо се винопроизводство е Африка, следвана от Океания и Азия.*
- *Европа е най-големият производител на вино, като спадът в производството е значително по-голям от увеличаването на производството в другите географски области, което е предпоставка за бъдещо намаляване в обема на световното производство на вино.*

¹³ Недялкова, Х. Виного е най-бързо развиващата се алкохолна категория в България. – https://www.regal.bg/novini/pazari/2015/10/06/2622617_vinoto_e_nai-burzo_razvivashkata_se_alkoholna/

- Структурните изменения на производството на вино по географски области за 2000 и 2014 г. показват, че производството на вино в Океания отбелязва увеличение от 74%, а на второ място е Африка с ръст от 55%. Спадът в Европа спрямо 2000 г. е 13,4%.
- При износа на винос най-голям потенциал за увеличение в бъдеще на база производството са Африка, Океания, Азия и Австралия.
- Пазарните дялове на износа на вино нарастват за всички географски области с изключение на Европа, която е лидер по износ на вино през 2014 г. с 66,78% относителен дял. Спадът в износа за период от 14 години е с малко над 10% и това показва, че въпреки най-големия темп на нарастване на износа търсенето на вино расте с още по-бързи темпове, при което на пазара на вино се намесват все по-осезаемо и други географски области.
- В структурно отношение спадът на консумацията на вино за изследвания период в Европа е с около 9% на база 2000 г. Делът на консумацията на вино в Северна и Южна Америка през 2014 г. е 22,68%, което е ръст с 3% спрямо 2000 г. На трето място по дял на търсенето е Азия с 9% за 2014 г. и увеличение спрямо 2000 г. от 2,70%.
- Производството на вино в световен мащаб има значително по отчетлива динамика, отколкото производството по географски области, но въпреки това влиянието на Европа върху световния пазар е голямо и той също отбелязва спад в производството.
- Въпреки че световното производство на вино отбелязва бавно намаление, за изследвания период при износа на вино се наблюдава отчетлив ръст.
- Консумацията на вино в световен мащаб нараства с бавни темпове, което може да се възприеме като следствие от износа.

ЛИТЕРАТУРА

1. Европейска комисия. Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета съгласно член 184, параграф 8 от Регламент (ЕО) № 1234/2007 относно опита, натрупан при прилагането на реформата в лозаро-винарския сектор от 2008 г. Брюксел, 10.12.2012. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0737&from=BG>, 06.11.2018 г. // *Evropeyska komisia. Doklad na Komisiyata do Evropeyskia parlament i Saveta saglasno chlen 184, paragraf 8 ot Reglament (EO) № 1234/2007 otnosno opita, natrupan pri prilaganeto na reformata v lozaro-vinarskia sektor ot 2008 g. Bryuksel.*
2. **Калинов, Кр.** Статистически методи в поведенческите и социалните науки, второ издание, София: НБУ, 2013. // **Kalinov, Kr.** Statisticheski metodi v povedencheskite i sotsialnite nauki, vtoroizdanie. Sofia: NBU, 2013.
3. **Кировски, П.** Тенденции в развитието на световния винен пазар, // *Икономика и управление на селското стопанство*, 56 (6), с. 3–9, 2011. // **Kirovski, P.** Tendentsii v razvitiето na svetovnia vinen pazar, // *Ikonomika i upravlenie na selskoto stopanstvo*, 56 (6), s. 3–9, 2011.
4. Министерство на земеделието, храните и горите. Годишен доклад за състоянието и развитието на земеделието (Аграрен доклад '2017). // *Ministerstvo na zemedeliето, hranite i gorite, Godishen doklad za sastoyaniето i razvitiето na zemedeliето (Agraren doklad '2017).*
5. **Недялкова, Х.** Виното е най-бързо развиващата се алкохолна категория в България. – https://www.regal.bg/novini/pazari/2015/10/06/2622617_vinoto_e_nai-burzo_razvivashtata_se_alkoholna/ // **Nedyalkova, H.** Vinoto e nay-barzo razvivashtata se alkoholna kategoria v Balaria.
6. **Перков, В.** Изследване на взаимоотношенията доставчик – производствено предприятие във вино-производството, Логистика: настояще и бъдеще. София: Ибис, 2011. // **Perkov, V.** Izsledvane na vzaimootnosheniyata dostavchik – proizvodstveno predpriyatие vav vinoproizvodstvoto, Logistika: nastoyashte i badeshte. Sofia: Ibis, 2011.
7. **Петков, Пл.** Иконометрия с Gretl и Excel, Второ издание. Свищов: АИ „Ценов“, 2010. // **Petkov, Pl.** Ikonometria s Gretl i Excel, vtoro izdanie. Svishtov: AI „Tsenov“, 2010.
8. International Organisation of Vine and Wine, State of the Vitiviniculture World Market, April 2018, p. 3–4. – <http://www.oiv.int/public/medias/5958/oiv-state-of-the-vitiviniculture-world-market-april-2018.pdf>
9. **Labys, W. C., Cohen, B. C.** Trends versus cycles in global wine export shares. // *The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics*, vol. 50, pp. 527–537.
10. **McClave, J. T., Benson, P. G., Sincich, T. A.** First Course in Business Statistics, Eighth Edition Prentice Hall, 2006.